

Beggary behind the Closed Door of United Nations Security Council; Conceptual Metaphor, Metonymy and Blending in Political Cartoons

Shadi Ansarian¹
Negar Davari Ardakani^{2*}
Fatemeh Bahrami³

Abstract

Political cartoons are powerful and effective tools that serve to express the political concepts and views. They use cognitive mechanisms of conceptual metaphor, metonymy and blending abundantly. For the past eight years, 'JCPOA' has been the most important issue in Iran's foreign policy, which has also been widely reflected in domestic political cartoons. One of the issues that became a dispute between the United States and other countries member of "Joint Comprehensive Plan of Action" (JCPOA), in 2020 is the "Trigger Mechanism". In the present research, two political cartoons on the subject of trigger mechanism from Tasnim News Agency have been extracted and investigated within the framework of three theories of Conceptual Metaphor (Lakoff & Johnson, 1980; Lakoff, 1993), Multimodal Metaphor (Forceville, 1996, 2006, 2009) and Conceptual Blending (Fauconnier & Turner, 2002). The results of the study show that one of the cartoons is formed around the conceptual blending of two mental spaces of "beggary" and "activation of the trigger mechanism", while the other is based on metaphor "THE TRIGGER MECHANISM IS A GUN". In addition to conceptual metaphor and blending, two basic conceptual metonymies are also found in cartoons: One is "PERSON FOR COUNTRY/ GOVERNMENT" and the other is "PLACE FOR INSTITUTION/ ORGANIZATION". Using these cognitive mechanisms, the cartoonist portrays Trump and his government's attempt to activate the trigger mechanism as a desperate effort that is doomed to failure.

Keywords: Political cartoon, Conceptual metaphor, Pictorial metaphor, Multimodal metaphor, Conceptual blending, JCPOA, Trigger Mechanism

1. PhD Candidate of Linguistics, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
(ansarian.shadi@gmail.com)

* 2. Associate Professor of Linguistics, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
(Corresponding Author: negar.davariardakani@gmail.com)

3. Assistant Professor of Linguistics, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
(f_bahrami@sbu.ac.ir)

Extended Abstract

1. Introduction

Political cartoons are important communicational devices which are simultaneously utilized for engaging/ defusing attention, humor, criticizing and interpretation. In political cartoons, the cognitive mechanisms of metaphor, metonymy and blending are abundantly used to express cartoonist's political ideas and views in a creative, satirical and effective way. For the past eight years, nuclear agreement between Iran and 5+1 group, known as "Joint Comprehensive Plan of Action" (JCPOA), has been the most important subject in Iran foreign policy. In the middle of 2020, the JCPOA trigger mechanism has been a source of dispute between the US and Iran. Given the importance of this issue in Iranian foreign policy, the purpose of this study is to investigate the role of conceptual metaphor, metonymy and blending in analysis of political cartoons related to the JCPOA and specifically its 'trigger mechanism'.

2. Theoretical framework

The theoretical framework of the research consists of three theories of conceptual metaphor theory (Lakoff and Johnson, 1980; Lakoff, 1993), conceptual blending theory (Fauconnier & Turner, 2002) and multimodal metaphor theory (Forceville, 1996, 2006, 2009). According to the conceptual metaphor theory, metaphor is a cognitive and conceptual phenomenon rather than a purely linguistic one. Conceptual metaphor is a systematic set of correspondences, or mappings, between two domains of experience. The multimodal metaphor theory is a complement to the conceptual metaphor theory that seeks to examine the manifestation of metaphor in nonverbal modes such as images, cartoons, paintings, films, music and the other products of the human mind. multimodal metaphors are metaphors whose target and source are each represented exclusively or predominantly in different modes. The theory of conceptual blending aims to provide a general cognitive model for the meaning construction and for how novel concepts emerge. Conceptual blending requires at least two mental spaces, which are called input spaces, and their fusion leads to the creation of a blended space.

3. Methodology

In this research, two political cartoons related to the JCPOA and specifically about 'the trigger mechanism' will be examined. Both cartoons were published in August 2020 four days apart in Tasnim News Agency, which is affiliated with the principalists. The two cartoons have at least three important points in common; First, the main issue for both is the trigger mechanism; Second, in both of them there is a reference to the previous US attempt to extend the arms embargo on Iran, which was opposed by the UN Security Council and thus failed. Third, in both cartoons, Donald Trump, the former US President, is

portrayed in a state of humiliation and begging behind closed doors of the Security Council. The cartoons are investigated in the frameworks of Conceptual Metaphor Theory, Conceptual Blending Theory and Multimodal Metaphor Theory. The main research question is “how are cognitive mechanisms of metaphor, metonymy and blending used to convey message of the cartoon?”

4. Results & Discussion

The results show that the cartoon 1 is formed around the conceptual blending of two mental spaces: ‘beggary’ and ‘activation of the trigger mechanism’. Following this blending, several metaphorical mappings are formed between elements of the input mental spaces which express the main intended message and meaning of the cartoon. In other words, using the aforementioned blending, the cartoonist portrays Trump and his government’s attempt to activate the trigger mechanism as a desperate effort that is doomed to failure.

The cartoon 2 is based on metaphor ‘the trigger mechanism is a gun’ in which the JCPOA trigger mechanism is conceptualized as a gun at the hands of the US government using it as a tool to threaten and pressure Iran. The metaphor implies the coercion and bullying of the US government and Trump himself, who, despite leaving the JCPOA and imposing economic sanctions on Iran, is trying to illegally vote for the trigger mechanism in the UN Security Council and activate it. On the other hand, the way in which Trump is depicted sitting on the ground and knocking at the closed door of the Security Council pleadingly, implies the weakness and desperation of the US government in winning the votes of other members of the JCPOA, as well as members of the Security Council. Thus, using the above-mentioned metaphor, the cartoonist has put together two opposite concepts of coercion and desperation related to the US government.

In addition to conceptual metaphor and blending, two conceptual metonymies are also found in cartoons: ‘person for country/government’ and ‘place for organization/institution’. Since the concepts of ‘country/ government’ and ‘organization/ institution’ are much more abstract than the concepts of ‘person’ and ‘place’ and hence are more difficult to be depicted, cartoonists use the latter ones. Therefore, these two metonymies enable cartoonists to represent their intended concepts easily.

5. Conclusions & Suggestions

The research findings are in line with the view of researchers such as Kövecses (2010) who considers cartoons as a rich source for nonverbal representation of metaphors in which conceptual metaphors are depicted visually. Moreover, the prominent presence of metaphor (as well as metonymy) in political cartoons confirms this important principle of conceptual metaphor theory that metaphor

is not a figure of speech, but a mode of thought which underlies not only the language but also the other human mental products, including cartoons.

Select Bibliography

- Fauconnier, G., & Turner, M. 2002. *The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic books.
- Forceville, C. 2009. "Non-verbal and multimodal metaphor in cognitivist framework: Agendas for research". In C. Forceville & E. Urios-Aparisi (Eds.), *Multimodal metaphor* (pp. 19–48). Berlin: Mouton De Gruyter.
- Forceville, C. 1996. *Pictorial Metaphor in Advertising*. London/New York: Routledge.
- Kövecses, Z. 2010. *Metaphor: A Practical Introduction* (2nd Ed.). New York: Oxford University Press.
- Lakoff, G. 1993. The contemporary theory of metaphor. In A. Ortony (ed.), *Metaphor and thought*. 202-251. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. 1980. *Metaphors We Live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lan, C., & Zuo, D. 2016. Pictorial-verbal metaphors in Chinese editorial cartoons on food safety. *Metaphor and the Social World*, 6 (1): 20–51.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J., & Díez Velasco, O. 2002. Patterns of conceptual interaction. In R. Dirven & R. Pörings (eds.), *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* (pp. 489-532). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J. & Otal Campo, J. L. 2002. *Metonymy, Grammar and Communication*. Granada: Comares, Estudios de Lengua Inglesa.

How to cite:

Ansarian, Sh., Davari Ardakani, N. & Bahrami, F. 2021. "Beggary behind the Closed Door of United Nations Security Council; Conceptual Metaphor, Metonymy and Blending in Political Cartoons". *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani*, 2(12): 109-129. DOI:10.22124/plid.2022.20519.1553

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

گدایی پشت در شورای امنیت سازمان ملل؛ استعاره، مجاز و آمیختگی مفهومی در کارتون‌های سیاسی

فاطمه بهرامی^۳نگار داوری اردکانی^۲شادی انصاریان^۱

چکیده

کارتون‌های سیاسی ابزارهایی نیرومند و تأثیرگذارند که در خدمت بیان مفاهیم و دیدگاه‌های سیاسی درمی‌آیند و در آنها به‌وفور از سازوکارهای شناختی مانند استعاره، مجاز و آمیختگی مفهومی استفاده می‌شود. در هشت سال گذشته «برجام» مهم‌ترین موضوع در سیاست خارجی ایران بوده که در کارتون‌های سیاسی داخلی نیز بازتاب گسترده‌ای یافته‌است. یکی از موضوعاتی که در سال ۱۳۹۹ به محل منازعه بین آمریکا و دیگر کشورهای عضو برجام تبدیل شد، مکانیزم ماشه بود. در پژوهش حاضر در چارچوب سه نظریه استعاره مفهومی، استعاره چندوجهی و آمیختگی مفهومی دو کارتون سیاسی با موضوع مکانیزم ماشه از پایگاه اینترنتی خبرگزاری تسنیم استخراج و بررسی شده‌اند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که یکی از کارتون‌ها حول محور آمیختگی مفهومی میان دو فضای ذهنی «تکدی‌گری» و «فعال‌سازی مکانیزم ماشه» شکل گرفته‌است و دیگری حول محور استعاره «مکانیزم ماشه، یک تفنگ است». علاوه بر استعاره و آمیختگی مفهومی، دو مجاز مفهومی اساسی نیز در کارتون‌ها یافت می‌شود؛ یکی «شخص به‌جای کشور/ دولت» و دیگری «مکان به‌جای سازمان/ نهاد». کارتون‌نویس با این سازوکارهای شناختی تلاش ترامپ و دولت او را برای فعال‌سازی مکانیزم ماشه تلاشی از سر ضعف و درماندگی و محکوم به شکست ترسیم کرده‌است.

واژگان کلیدی: استعاره مفهومی، استعاره تصویری، استعاره چندوجهی، آمیختگی مفهومی، برجام.

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. ansarian.shadi@gmail.com

۲. دانشیار زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. n_davari@sbu.ac.ir

۳. استادیار زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. f_bahrami@sbu.ac.ir

۱- مقدمه

کارتون‌های سیاسی ابزارهای ارتباطی نیرومندی هستند که می‌توانند همزمان برای اهدافی مانند سلب/ جلب توجه، خلق طنز، ارائه نقد و تفسیر به کار گرفته شوند (Mateus, 2016). بنابراین، این کارتونها را باید از جمله مؤلفه‌های کلیدی در ارتباطات سیاسی دانست؛ یعنی ابزاری جهانی برای گفت‌وگوی سیاسی درون و بین حاکمیت‌ها (دولت‌ها) و جوامع که نظر یا واکنش‌های جامعه را نسبت به یک رویداد سیاسی، مجموعه‌ای از رویدادهای سیاسی یا چهره‌ای سیاسی در سطح ملی یا جهانی به تصویر می‌کشند (Dugalich, 2018). در کارتون‌های سیاسی سازوکارهای شناختی استعاره^۱، مجاز^۲ و آمیختگی مفهومی^۳ حضور و کاربردی چشمگیر دارند و مفاهیم و دیدگاه‌های سیاسی کارتون‌ها غالباً به کمک همین ابزارهای شناختی به‌نحوی خلاقانه، طنزآمیز و تأثیرگذار بیان می‌شوند. لان و زو^۴ (2016) اشاره می‌کنند که یکی از دلایل کاربرد استعاره در کارتونها تلطیف نحوه بیان مواضع انتقادی نسبت به مسائل سیاسی، اجتماعی یا فرهنگی است. استعاره‌های به‌کاررفته در کارتونها عمدتاً از نوع استعاره زبانی-تصویری^۵ است که جزء استعاره‌های چندوجهی^۶ به شمار می‌آیند و در چارچوب نظریه استعاره چندوجهی (Forceville, 1996/2009) قابل بررسی‌اند.

از زمان روی کار آمدن دولت یازدهم (دولت اول حسن روحانی)، موضوع توافق هسته‌ای میان ایران و کشورهای ۱+۵ که به برجام شهرت یافته موضوع محوری در سیاست خارجی ایران بوده‌است. در اواسط سال ۱۳۹۹ بحث مکانیزم ماشه که یکی از سازوکارهای تعبیه‌شده در توافق‌نامه برجام است به کشمکش و تعارضی شدید میان آمریکا، به رهبری دونالد ترامپ از یک سو، و ایران و دیگر کشورهای عضو برجام از سوی دیگر تبدیل شد. نظر به اهمیت این موضوع در سیاست خارجی ایران در سال ۱۳۹۹، هدف از پژوهش پیش رو این است که نقش استعاره، مجاز و آمیختگی مفهومی را در تحلیل کارتون‌های سیاسی با موضوع کلی برجام و موضوع خاص مکانیزم ماشه بررسی نماید. برای این منظور، دو کارتون سیاسی منتشرشده در پایگاه اینترنتی خبرگزاری تسنیم انتخاب شد و در چارچوب تلفیقی از نظریه استعاره مفهومی^۷، نظریه

1. metaphor
2. metonymy
3. conceptual blending
4. C. Lan & D. Zuo
5. verbopictorial metaphor
6. Multimodal Metaphor
7. Conceptual Metaphor Theory (CMT)

آمیختگی مفهومی و نظریه استعاره چندوجهی بررسی شد. پرسش اصلی پژوهش این است که در کارتون‌های سیاسی، سازوکارهای شناختی استعاره، مجاز و آمیختگی مفهومی چگونه در خدمت بیان و انتقال پیام کارتون قرار می‌گیرند؟

۲- پیشینه پژوهش

اگرچه مطالعه کارتون‌های سیاسی از دیدگاه زبان‌شناختی بیش از دو دهه قدمت دارد، پژوهشگران ایرانی تاکنون توجه چندانی به این نوع متون سیاسی نکرده‌اند. در یکی از معدود پژوهش‌ها، پورابراهیم (۱۳۹۵) نحوه بازنمایی ایدئولوژی را در کارتون‌های سیاسی براساس دو رویکرد معناشناسی شناختی و تحلیل انتقادی گفتمان بررسی کرده‌است. وی چند مورد از کارتون‌های سیاسی وبگاه خبرگزاری فارس را با موضوع جنگ‌افروزی آمریکا استخراج و در چارچوب نظریه استعاره چندوجهی و نیز رویکرد موسلف^۱ (2012) در مورد نقش استعاره‌ها در تحلیل انتقادی گفتمان تحلیل نموده‌است. نتایج پژوهش پورابراهیم نشان می‌دهد که در بیشتر کارتون‌ها، ادعاهای آمریکا درباره آزادی، صلح و امنیت در قلمرو مقصد استعاره تجلی یافته و قلمرو مبدأ «جنگ» آن را بازتولید و بازتعریف کرده‌است. به باور وی، استعاره‌های زبانی-تصویری ابزاری مطلوب برای دستیابی به اهداف ایدئولوژیکی پیام کارتون هستند و به دلیل تقابل ایدئولوژیکی بسیار زیادی که بین مفهوم جنگ از یک سو و مفاهیم صلح و آزادی و امنیت از سوی دیگر وجود دارد کارتون‌ها جنبه طنز پیدا می‌کنند. این تقابل ایدئولوژیکی همان هدف گفتمانی موردنظر کارتونیست است که آن را به صورت تصویری یا زبانی-تصویری آشکار می‌سازد.

در پژوهشی دیگر، بخشی (۱۳۹۰) در چارچوب نشانه‌شناسی و براساس آرای پیرس و موریس کارتون‌های مرتبط با چهل و چهارمین دوره انتخابات ریاست جمهوری آمریکا را بررسی کرده‌است. وی با مطالعه همه کارتون‌هایی که در این دوره از انتخابات به نحوی از باراک اوباما حمایت کرده‌اند (۳۱ کارتون)، سناریوهای مستتر در آنها را در هشت دسته طبقه‌بندی کرده‌است: استفاده از نماد فیلم، پیروزی در ورزش، حمایت افراد و سازمان‌های شاخص در جهان، حمایت حزب دموکرات، حمایت همسر، حمایت طبیعت، حمایت مجسمه‌های معروف آمریکا، حمایت مردم. درباره کارتون‌های سیاسی با رویکرد غیرزبان‌شناختی نیز مطالعات اندکی شده‌است. در یک پژوهش، حاجی محمدی و راودراد (۱۳۹۳) به بررسی نحوه بازنمایی

1. A. Musolff

برنامه هسته‌ای ایران در کارتون‌های سیاسی آمریکا از منظر مطالعات فرهنگی پرداخته‌اند. در پژوهشی دیگر که براساس مفهوم قاب انجام شده و رویکرد زبان‌شناختی ندارد، دولت‌آبادی و قاسمی تری (2019) گزیده‌ای از کارتون‌های سیاسی روزنامه‌های فرانسوی و آمریکایی را با موضوع خروج آمریکا از توافق برجام بررسی کرده‌اند.

پژوهشگران غیرایرانی برخلاف هم‌تایان ایرانی خود، توجه ویژه‌ای به کارتون‌های سیاسی داشته‌اند و مطالعات بسیاری در این زمینه انجام داده‌اند، از جمله برگن (2004)، ال‌رفائی (2009) و دالالو^۱ (2014) با بررسی کارتون‌های سیاسی مرتبط با واقعه ۱۱ سپتامبر در آمریکا، نقش سازوکارهای شناختی از جمله آمیختگی مفهومی، استعاره مفهومی و مدل‌های فرهنگی را در این کارتونها تحلیل نموده‌است. براساس نتایج این پژوهش در کارتون‌های سیاسی بسیاری از سازوکارهای شناختی رایج در زبان روزمره و زبان سیاسی را می‌توان یافت و از آنجاکه کارتونها این سازوکارها را در وجه دیگری غیر از وجه زبانی به کار می‌برند، کشف نحوه کاربرد این سازوکارها می‌تواند بر ماهیت غیرزبانی آنها صحنه بگذارد. ال‌رفائی با بررسی موردی دو کارتون سیاسی با موضوع انتخابات ریاست جمهوری سال ۲۰۰۴ آمریکا که در روزنامه‌های انگلیس چاپ شده‌اند، نشان داده‌است که کارتونها مطبوعاتی معمولاً به‌عنوان پلی میان واقعیت و تخیل عمل می‌کنند و رویدادهای واقعی جاری را با جهان تخیلی خود درهم می‌آمیزند. دالالو نیز به تحلیل استعاره‌های تصویری و چندوجهی در کارتونها سیاسی مرتبط با بحران یورو در اروپا پرداخته‌است.

۳- چارچوب نظری

چارچوب نظری پژوهش حاضر متشکل از سه نظریه نام‌آشنا و تأثیرگذار در زبان‌شناسی شناختی است، نظریه استعاره مفهومی (Lakoff & Johnson, 1980; Lakoff, 1993)، نظریه آمیختگی مفهومی (Fauconnier & Turner, 2002) و نظریه استعاره چندوجهی (Forceville, 1996/2009).

۳-۱- نظریه استعاره مفهومی

براساس نظریه استعاره مفهومی، استعاره‌ها گرچه در زبان روزمره انسان به‌وفور یافت می‌شوند اما دارای ماهیت مفهومی و شناختی‌اند. یعنی ذهن انسان و نظام تفکر او ماهیتا استعاری است و مفاهیم انتزاعی عمدتاً به‌واسطه مفاهیم عینی‌تر درک و بیان می‌شوند. لیکاف (1993: 244)

1. D. Dālālālu

این ادعا را به‌صراحت بیان می‌کند و می‌گوید استعاره اساساً یک پدیده مفهومی (در ذهن) است و نه یک پدیده زبانی. تعریف استاندارد استعاره مفهومی این است: استعاره مفهومی مجموعه‌ای است از تناظرهای نظام‌مند، یا نگاشت‌ها، بین دو قلمرو تجربه. این تعریف فنی‌تر از تعریف لیکاف و جانسون (1980) است که استعاره مفهومی را «درک یک قلمرو براساس قلمرو دیگر» دانسته‌اند (Kövecses, 2018: 125). برای مثال، «زندگی» و «سفر» دو قلمرو تجربه انسان‌اند که اولی انتزاعی‌تر از دومی است. ما برای اینکه مفاهیم، پدیده‌ها و رویدادها مرتبط با زندگی را درک و بیان کنیم، به استعاره توسل می‌جوئیم و از قلمرو سفر برای این منظور بهره می‌گیریم. برای مثال، می‌گوییم «زندگی بالا و پایین دارد»، «به قله‌های موفقیت رسیده‌است»، «مرگ آخرین ایستگاه است» و ... این عبارتهای استعاری نشان می‌دهد که ما میان عناصر قلمرو سفر با عناصر قلمرو زندگی نگاشت‌های نظام‌مند ایجاد می‌کنیم. در این صورت گفته می‌شود که با استعاره مفهومی «زندگی سفر است» مواجه‌ایم که در آن «زندگی» قلمرو مقصد و «سفر» قلمرو مبدأ است. برخی از نگاشت‌های استعاری میان این دو قلمرو مفهومی عبارت‌اند از (Kövecses, 2010):

مسافران ← مردم، افراد

مقصد ← اهداف زندگی

حرکت در طول مسیر ← زندگی کردن

راه‌های مختلف برای رسیدن به مقصد ← روش‌های مختلف برای دستیابی به هدف

اگر طبق ادعای نظریه استعاره مفهومی، استعاره دارای ماهیت مفهومی - و نه زبانی - باشد، پس باید در ارتباطات دیداری نیز تجلی یابد (Sullivan, 2017: 386). به عبارت دیگر، چنان‌که زبان گفتاری انسان تجلی‌گاه انواع و اقسام استعاره‌های زبانی است، انتظار می‌رود که استعاره‌ها در دیگر فراورده‌های ذهن او، مانند کارتون‌ها، تصاویر، فیلم، موسیقی و غیره نیز به نحوی تجلی پیدا کنند. نظریه استعاره چندوجهی از ابتدا به دنبال اثبات این موضوع بوده‌است و پژوهشگرانی که در چارچوب این نظریه کار کرده‌اند نشان داده‌اند که استعاره‌های مفهومی در ارتباطات غیرزبانی انسان نیز نقش کلیدی ایفا می‌کنند.

۳-۲- نظریه استعاره چندوجهی

نظریه استعاره چندوجهی نظریه‌ای در چارچوب زبان‌شناسی شناختی و مکمل نظریه استعاره مفهومی است. فورسویل با ارائه این نظریه کوشیده‌است که تجلی استعاره را علاوه بر زبان، در وجوه غیرزبانی مانند تصویر، کارتون، نقاشی، فیلم، موسیقی و سایر فراورده‌های ذهن انسان

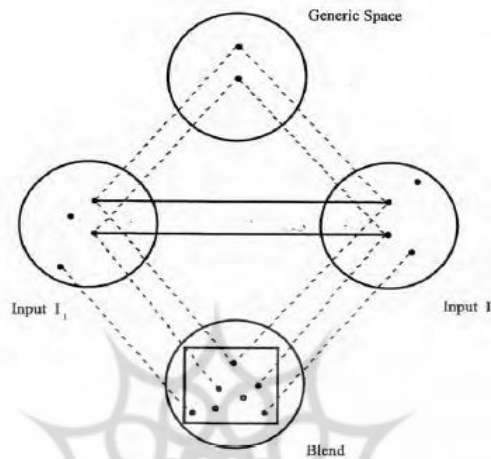
بررسی کند. استعاره‌های چندوجهی استعاره‌هایی هستند که «مقصد و مبدأ آنها هر کدام منحصر یا غالباً در وجوه متفاوت بازنمایی می‌شوند» (Forceville, 2009: 24). فورسویل «وجه» را یک نظام نشانه‌ای تفسیرپذیر به کمک یک فرایند ادراکی خاص تعریف می‌کند و میان مفهوم «وجه» با حواس پنجگانه ارتباط برقرار می‌کند. وی وجوه مختلف را شامل این موارد می‌داند: (۱) نشانه‌های تصویری؛ (۲) نشانه‌های نوشتاری؛ (۳) نشانه‌های گفتاری؛ (۴) حرکات بدن؛ (۵) صداهای غیرزبانی؛ (۶) موسیقی؛ (۷) بوها؛ (۸) مزه‌ها؛ (۹) لامسه (ibid: 22-23). مهم‌ترین نوع استعاره‌های چندوجهی که غالباً در کارتونها به چشم می‌خورد، استعاره تصویری-زبانی است که در آن قلمرو مبدأ و مقصد به صورت تصویری یا زبانی بازنمایی می‌شوند. اصول و دستاوردهای نظریه استعاره چندوجهی مؤید این گفته از کووچش (2010: 73) است که می‌گوید استعاره نه تنها در گفتار بلکه در اکثر واقعیت‌های غیرزبانی ما نیز حضور دارد و در بسیاری از جنبه‌های زندگی اجتماعی، هنری، روانی، عقلانی و فرهنگی ما رخنه کرده است.

۳-۳- نظریه آمیختگی مفهومی

نظریه آمیختگی مفهومی یکی از نظریه‌های مطرح در زبان‌شناسی شناختی است که می‌کوشد یک الگوی شناختی عام برای معناسازی و چگونگی پیدایش مفاهیم جدید ارائه دهد. این نظریه مبتنی بر مفهوم «فضای ذهنی»^۱ (Fauconnier, 1994) است و برای درک نظریه باید ابتدا تعریفی از این مفهوم ارائه دهیم. فضاهای ذهنی عبارت‌اند از «بسته‌های مفهومی که هنگام اندیشیدن و گفت‌وگو کردن ساخته می‌شوند تا بتوانیم به درک و کنش موضعی دست یابیم» (Fauconnier & Turner, 2002: 40). این فضاها شامل عناصر و پیوندهای رابطه‌ای میان آنها هستند و در فرایند گفتمان که فضاها پیوسته در حال تغییرند، بر تعداد عناصر و پیوندهای میان آنها افزوده می‌شود. آمیختگی مفهومی دست‌کم نیازمند وجود دو فضای ذهنی است که آنها را فضاهای درونداد^۲ می‌نامند. این دو فضای درونداد امکان خلق یک فضای ذهنی عام^۳ را فراهم می‌آورند؛ فضای عام حاوی ویژگی‌های مشترک دو فضای درونداد است. تلفیق دو فضای درونداد براساس ویژگی‌های موجود در فضای عام، به پیدایش یک فضای آمیخته^۴ می‌انجامد (شکل ۲).

1. mental space
2. input space
3. Generic mental space
4. blended space

آمیختگی مفهومی نتیجه سه فرایند تشکیل^۱، تکمیل^۲ و بسط^۳ است (ibid: 48). در فرایند تشکیل، نگاهت میان دو فضای درونداد، سبب شکل‌گیری پیوندهای جدیدی می‌شود. بنابراین، «تشکیل» در نگاهت بین عناصر دو فضای درونداد رخ می‌دهد که حاصل مقایسه و تلفیق این عناصر با یکدیگر است. در فرایند تکمیل، دانش پس‌زمینه‌ای، بافت گفتمان و توانایی‌های شناختی فرد در کنار یکدیگر ساختار افزوده‌ای را در اختیار او قرار می‌دهند که به کمک آن فضای آمیخته را تکمیل سازد؛ در نهایت، در فرایند بسط، دو فضای درونداد به یک فضای آمیخته فرافکنده می‌شوند و آمیختگی مفهومی انجام می‌شود.

شکل ۱- نمودار پایه برای نمایش آمیختگی مفهومی (Fauconnier & Turner, 2002: 46)

نظریه آمیختگی مفهومی با نظریه استعاره مفهومی دارای ارتباط تنگاتنگی است و نحوه شکل‌گیری بسیاری از استعاره‌ها را می‌توان به کمک آمیختگی مفهومی توضیح داد. شبکه‌های آمیختگی مفهومی دارای انواعی هستند که یکی از آنها شبکه تک‌گستره^۴ است (مانند شکل ۱). در شبکه‌های تک‌گستره دو فضای درونداد با قاب‌های سازماندهی^۵ متفاوت داریم که یکی از آنها به فضای آمیخته فرافکنده می‌شود. این نوع آمیختگی مفهومی در استعاره‌ها بسیار رایج است (Birdsell, 2014: 79-80).

1. composition
2. completion
3. elaboration
4. Single-scope Network
5. organizing frames

۴- استعاره و آمیختگی مفهومی در کارتون‌های سیاسی

در این بخش از پژوهش دو کارتون سیاسی در زمینهٔ برجام و به‌طور ویژه در مورد مکانیزم موسوم به «مکانیزم ماشه» بررسی خواهد شد. هر دوی این کارتونها در شهریورماه ۱۳۹۹ و به فاصلهٔ چهار روز در خبرگزاری تسنیم منتشر شده‌اند که وابسته به جریان اصولگراست. این دو کارتون حداقل سه نقطهٔ اشتراک مهم دارند: موضوع اصلی هر دوی آنها مکانیزم ماشه‌است؛ در هر دوی آنها اشاره‌ای به تلاش قبلی آمریکا برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران وجود دارد که با مخالف شورای امنیت سازمان ملل و در نتیجه با شکست مواجه شد؛ در هر دوی آنها ترامپ، رئیس‌جمهور پیشین آمریکا، با حالت حقارت و التماس پشت درب بستهٔ شورای امنیت به تصویر درآمده‌است. البته میان این دو کارتون اشتراکات دیگری از لحاظ محتوای مفهومی نیز وجود دارد که در ادامهٔ همین بخش به آنها خواهیم پرداخت.

پیش از بررسی این دو کارتون، لازم است توضیح کوتاهی دربارهٔ مکانیزم ماشه داده شود. در مذاکرات هسته‌ای میان ایران و گروه ۱+۵ آمریکا به دنبال راهکاری بود که بتواند علی‌رغم رفع موقت یا تعلیق تحریم‌های علیه ایران، تهدید بازگشت آنها را همواره حفظ کند. آمریکا و سه کشور اروپایی (انگلیس، آلمان و فرانسه) می‌گفتند به دلیل بی‌اعتمادی به ایران، باید مکانیزمی طراحی شود که در صورت نقض عهد ایران، همهٔ تحریم‌ها به‌طور خودکار و بدون نیاز به هیچ فرایند اضافی، مانند رأی‌گیری در شورای امنیت بازگردانده شوند. حاصل این کشمکش میان طرف‌های مذاکره، توافق بر سر راهکاری بود که اکنون به «مکانیزم ماشه» شهرت یافته و در بندهای ۳۶ و ۳۷ توافق هسته‌ای ذیل مفاد مربوط به «سازوکار حل اختلافات» گنجانده شده‌است. آنچه از بندهای ۳۶ و ۳۷ توافق هسته‌ای دربارهٔ سازوکار حل اختلافات می‌توان استنباط کرد این است که هر یک از طرف‌های توافق هسته‌ای می‌توانند با بهانه‌های حتی ساختگی ایران را به نقض توافق هسته‌ای متهم کنند و ظرف حداکثر ۶۵ روز تحریم‌ها علیه ایران را برگردانند. براساس این دو بند، حتی اگر ایران طرف مقابل را به نقض عهد متهم کند و پس از طی مراحل پیش‌بینی‌شده در سازوکار حل اختلافات از توضیحات طرف مقابل متقاعد نشود، در صورت ارجاع مسئله به شورای امنیت با بازگشت تحریم‌ها روبه‌رو خواهد شد (خبرگزاری تسنیم، <https://tn.ai/2350053>).

در کارتون شمارهٔ ۱ آمیختگی مفهومی بین شخصیت ترامپ به‌عنوان رئیس‌جمهور و نمایندهٔ کشور آمریکا از یک سو، و گدایی در مانده از سوی دیگر را شاهد هستیم. می‌بینیم که ترامپ در حالت گدایی، حقارت و درماندگی پشت درب بستهٔ شورای امنیت سازمان ملل نشسته و کلاه

خود را همچون کاسه گدایی به دست گرفته‌است. روی این کلاه عبارت «مکانیسم ماشه» به چشم می‌خورد. در تصویر، کلاه دیگری نیز دیده می‌شود که زیر پای فردی ناشناس که ظاهراً یکی از اعضای شورای امنیت است^(۱)، لگدمال شده‌است. روی این کلاه برچسب «تمدید تحریم تسلیحاتی» حک شده و گویی کاسه گدایی دیگر ترامپ بوده‌است. لگدمال شدن این کلاه به این معنی است که تلاش آمریکا برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران قبلاً با مخالفت اعضای شورای امنیت روبه‌رو شده و در نتیجه ناکام مانده‌است.

کارتون ۱- ترامپ گدای منزوی! (خبرگزاری تسنیم، ۲ شهریور ۱۳۹۹)

در کارتون فوق به روشنی می‌توان عملکرد سازوکار شناختی آمیختگی مفهومی را دید که در خلق و انتقال معنای کارتون نقش اصلی ایفا می‌کند. در کارتون با دو فضای ذهنی یا قلمرو مفهومی مواجه هستیم که یکی را می‌توان «تکدی‌گری» و دیگری را «فعال‌سازی مکانیزم ماشه» نامید. فضای «تکدی‌گری» فضای درونداد ۱ و «فعال‌سازی مکانیزم ماشه» فضای درونداد ۲ است که با یکدیگر آمیخته می‌شوند. در نگاشت‌های استعاری بین این دو فضای مفهومی، فضای درونداد ۱ نقش قلمرو مبدأ و فضای درونداد ۲ نقش قلمرو مقصد استعاری را بازی

می‌کنند که بین آنها نگاشت‌های استعاری متعددی شکل گرفته‌است. فضای درونداد ۱ (تکدی‌گری) حاوی اجزا و عناصر گوناگونی است شامل فرد گدا، عمل گدایی، کاسه‌های گدایی، رهگذران و نتیجه حاصل از این عمل. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، میان این عناصر با عناصر فضای درونداد ۲ آمیختگی مفهومی به وجود می‌آید به گونه‌ای که با نگاه کردن به کارتون به خوبی می‌توان این آمیختگی‌ها را دید. برای مثال، شخصیت ترامپ را می‌بینیم که با حقارت و درماندگی به شکل یک فرد گدا نشسته و کاسه گدایی در دست دارد. نگاشت‌های مفهومی بین دو فضای درونداد شامل موارد زیر است که نحوه بازنمایی قلمروهای مبدأ و مقصد آنها نیز مشخص شده‌است.

جدول ۱- فضاهای درونداد، نگاشت‌ها/ آمیختگی‌های مفهومی و نحوه بازنمایی آنها در کارتون

فضای درونداد ۱ (قلمرو مبدأ)	فضای درونداد ۲ (قلمرو مقصد)	نحوه بازنمایی
گدا	ترامپ	مبدأ تصویری- مقصد تصویری
گدایی	تلاش برای فعال‌سازی مکانیزم ماشه	مبدأ تصویری- مقصد ضمنی (دانش پس‌زمینه)
کاسه گدایی اول	تمدید تسلیحاتی ایران	مبدأ تصویری- مقصد زبانی
کاسه گدایی دوم	مکانیزم ماشه	مبدأ تصویری- مقصد زبانی
رهگذران	اعضای شورای امنیت	مبدأ تصویری- مقصد زبانی
پایمال کردن کاسه گدایی	مخالفت با قطعنامه	مبدأ تصویری- مقصد ضمنی (دانش پس‌زمینه)

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، در همه نگاشت‌های استعاری قلمرو مبدأ به صورت تصویری بازنمایی شده‌است. از آنجا که «تکدی‌گری» (فضای درونداد ۱) از لحاظ مفهومی عینی‌تر و ملموس‌تر از فضای درونداد ۲ است، همه عناصر آن به صورت دیداری بازنمایی شده‌اند. این واقعیت همسو با دیدگاه لیکاف و جانسون (1980) است که می‌گویند در استعاره‌های مفهومی، قلمرو مبدأ غالباً عینی‌تر از قلمرو مقصد است. این در حالی است که قلمروهای مقصد بیشتر به صورت زبانی و در دو مورد به صورت ضمنی بازنمایی شده‌اند که درک آنها نیازمند رجوع به دانش عام درباره جهان یا دانش پس‌زمینه درباره برجام و مسائل پیرامون آن است.

بر اساس دسته‌بندی که فنگ (2011) از انواع استعاره‌های تصویری-زبانی ارائه داده‌است، با توجه به نحوه بازنمایی قلمروهای مبدأ و مقصد، آنها را می‌توان بر سه نوع دانست: نگاشت بیناوجهی^۱، نگاشت تک‌وجهی^۲، نگاشت چندوجهی^۳.

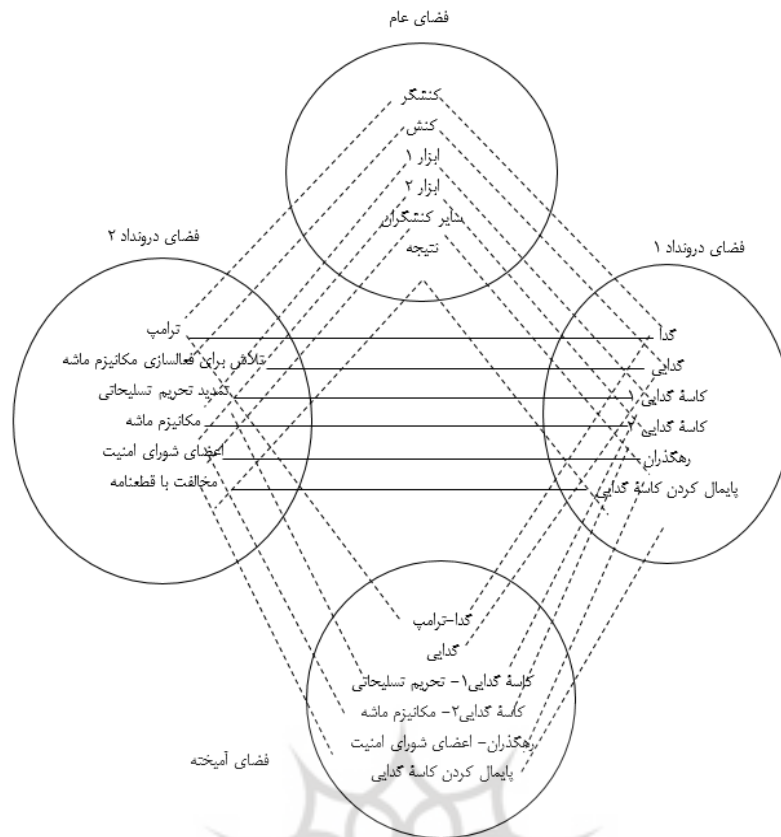
(۱) نگاشت بیناوجهی: مفهوم مبدأ و مقصد در دو وجه متفاوت بازنمایی می‌شوند. یعنی یکی به صورت تصویری و دیگری به صورت زبانی. در جدول ۱، نگاشت‌های «کاسه گدایی ۱- تحریم تسلیحاتی»، «کاسه گدایی ۲- مکانیزم ماشه» و «رهگذران- اعضای شورای امنیت» هر سه از نوع بیناوجهی هستند.

(۲) نگاشت تک‌وجهی: مفهوم مبدأ و مقصد هر دو در یک وجه بازنمایی می‌شوند. در جدول بالا، فقط نگاشت «گدا- ترامپ» از نوع تک‌وجهی است و در آن هر دو مفهوم مبدأ و مقصد به صورت تصویری بازنمایی شده‌اند.

(۳) نگاشت چندوجهی: مفهوم مبدأ یا مقصد به طور هم‌زمان در دو یا چند وجه متفاوت بازنمایی می‌شود. این نوع نگاشت را می‌توان به سه دسته جزئی‌تر تقسیم کرد: (۱) مبدأ تصویری و زبانی- مقصد تصویری یا زبانی؛ (۲) مبدأ تصویری یا زبانی- مقصد تصویری و زبانی؛ (۳) مبدأ تصویری و زبانی- مقصد تصویری و زبانی؛ در جدول ۱، نگاشت چندوجهی یافت نمی‌شود.

لان و زو (2016) یک مورد دیگر به طبقه‌بندی فنگ (2011) افزوده‌اند و آن عبارت است از نگاشت ضمنی^۴. در نگاشت ضمنی، تنها یکی از مفاهیم مبدأ یا مقصد به صورت زبانی یا تصویری بازنمایی می‌شود و دیگری به صورت پنهان و ضمنی باقی می‌ماند و برای شناسایی آن باید به دانش پس‌زمینه یا دانش عام مراجعه کرد. در کارتون ۱، دو نگاشت «گدایی- تلاش برای فعال‌سازی مکانیزم ماشه» و «پایمال کردن کاسه گدایی- مخالفت با قطعنامه» از نوع ضمنی هستند، زیرا درک آنها نیازمند دانش پس‌زمینه‌ای است که ما دربارهٔ برجام، تلاش آمریکا برای تمدید تحریم تسلیحاتی ایران و مخالفت شورای امنیت با قطعنامه آمریکا در این مورد داریم. در نمودار زیر، بر اساس نظریه آمیختگی مفهومی، نحوه تلفیق عناصر دو فضای درون‌داد، یکی «تکدی‌گری» و دیگری «فعال‌سازی مکانیزم ماشه»، به نمایش درآمده‌است. حاصل تلفیق این دو فضا، فضایی آمیخته شامل اجزا و عناصری از هر دو فضای درون‌داد است.

1. cross-modal mapping
2. mono-modal mapping
3. multimodal mapping
4. Implied mapping

شکل ۲- آمیختگی مفهوم در کارتون ۱

همان‌طور که در بخش سه گفته شد، استعاره‌های مفهومی را عمدتاً شبکه تک‌گستره^۱ تبیین می‌کند. در این نوع شبکه‌ها یکی از فضاهای درونداد در نقش قالب سازماندهی ظاهر می‌شود و ساختار خود را به دیگر فضاهای موجود در شبکه می‌بخشد (Kövecses, 2010: 278). در کارتون ۱، فضای ذهنی «تکدی‌گری» فراهم‌آورنده قالب سازماندهی آمیختگی مفهومی است. فضای عام شامل ویژگی‌ها و مؤلفه‌های مشترک در دو فضای درونداد است. بنابراین، ساختار مفهومی پایه‌ای را برای ایجاد نگاشت استعاری میان مفاهیم موجود در دو فضای درونداد و در نهایت، دستیابی به آمیختگی فراهم می‌آورد. فضای عام در شکل ۱ حاوی مؤلفه‌های کنشگر، کنش، ابزار ۱، ابزار ۲، سایر کنشگران و نتیجه است. این فضای ذهنی و

1. single-scope networks

مؤلفه‌های آن حاصل تجربه‌های ما از مواجهه با رویدادها، اعمال و فعالیت‌های گوناگون در زندگی روزمره است. هر یک از مؤلفه‌های فضای عام بر مؤلفه‌های هر دو فضای درون‌داد نگاشته می‌شوند و از این طریق میان مؤلفه‌های فضاهای درون‌داد پیوند غیرمستقیم ایجاد می‌شود. بنابراین، هر شش مؤلفه موجود در فضای عام باید در فضاهای درون‌داد نیز متناظر داشته باشند. مؤلفه‌های موجود در فضاهای درون‌داد و نحوه بازنمایی هر یک از آنها در جدول ۱ نشان داده شده‌است. براساس این جدول، درک برخی نگاشت‌های استعاری بین مؤلفه‌های فضاهای درون‌داد نیازمند رجوع به دانش پس‌زمینه دربارهٔ برجام و به‌ویژه کشمکش میان آمریکا و شورای امنیت سازمان ملل بر سر فعال‌سازی مکانیزم ماشه است. این واقعیت برخلاف دیدگاه رایجی است که پیام کارتونها را سهل‌الوصول و رمزگشایی از آنها را آسان می‌پندارد. همان‌گونه که ساکونا (2009) می‌گوید، رمزگشایی از کارتونها گاهی نیازمند برخورداری از دانش دقیق و اطلاعات اجتماعی و فرهنگی و سیاسی است که در خلق آن کارتونها به کار رفته‌است.

پیش‌تر گفته شد که آمیختگی مفهومی شامل سه مرحلهٔ تشکیل، تکمیل و بسط است که در شکل ۱ به شرح زیر است:

۱- تشکیل: در این مرحله، براساس محتوای تصویری و نوشتاری کارتونها، دو فضای درون‌داد «تکدی‌گری» و «فعال‌سازی مکانیزم ماشه» شکل می‌گیرند و سه نگاشت مفهومی «گدا- ترامپ»، «کاسهٔ گدایی- فعال‌سازی مکانیزم ماشه» و «کاسهٔ گدایی- تمدید تحریم تسلیحاتی» ایجاد می‌گردد.

۲- تکمیل: در این مرحله، دانش پس‌زمینه‌ای ما دربارهٔ برجام و به‌ویژه موضوع فعال‌سازی مکانیزم ماشه که به کشمکشی میان آمریکا و سایر اعضای برجام منجر شد و نهایتاً قطعنامهٔ مربوط به آن در شورای امنیت سازمان ملل رد شد، به همراه بافت گفتمان حاکم بر این کارتونها جملگی اطلاعات افزوده‌ای در اختیار ما قرار می‌دهند که به کمک آن تناظرهای مفهومی بین فضاهای درون‌داد را تکمیل کنیم و در نتیجه، سه نگاشت استعاری باقیمانده، یعنی «گدایی- تلاش برای فعال‌سازی مکانیزم ماشه»، «رهگذران- اعضای شورای امنیت» و «پایمال کردن کاسهٔ گدایی- مخالفت با قطعنامه»، نیز شکل می‌گیرند.

۳- بسط: در این مرحله، در اثر نگاشت‌های مفهومی برقرارشده میان مؤلفه‌های فضاهای درون‌داد که دو مرحلهٔ قبلی شکل گرفته‌اند، فضاهای درون‌داد به یک فضای آمیخته فراقنده

می‌شوند و فرایند آمیختگی مفهومی که منجر به درک کارتون می‌شود، به اتمام می‌رسد. بنابراین، در نتیجه آمیختگی مفهومی که براساس دانش عام، دانش پس‌زمینه و بافت گفتمان بین دو فضای درونداد ایجاد می‌شود و به پیدایش فضای آمیخته منجر می‌شود، مخاطب قادر به درک کامل و همه‌جانبه معنای کارتون خواهد بود.

کارتون ۲- ماشه پشت در بسته! (خبرگزاری تسنیم، ۶ شهریور ۱۳۹۹)

در کارتون شماره ۲ مکانیزم ماشه به مثابه یک اسلحه کمری به نمایش درآمده است که بر روی آن «بازگشت تحریم‌های ایران» درج شده است. بنابراین در اینجا با استعاره «مکانیزم ماشه یک تفنگ است» روبه‌رو هستیم^(۲) که ترامپ پشت درب بسته شورای امنیت تلاش می‌کند اعضای این شورا را با خود همراه کند و ماشه این تفنگ را بکشد؛ یعنی مکانیزم ماشه برجام را فعال کند. این استعاره مستلزم چند نگاهت استعاری مهم است که درک آنها نیازمند دانش عام ما درباره مفهوم اسلحه و دانش پس‌زمینه ما درباره برجام و مسائل پیرامون آن است. این نگاهت‌های استعاری شامل موارد زیر می‌شود که مفهوم مبدأ و مقصد و نیز نحوه بازنمایی آنها در جدول ۲ ارائه شده است.

تفنگ ← مکانیزم ماشه	گلوله ← تحریم
شلیک‌کننده ← آمریکا	هدف ← ایران (به‌ویژه اقتصاد ایران)

جدول ۲- مفاهیم مبدأ و مقصد و نحوه بازنمایی آنها در نگاشت‌های استعاری

مفهوم مبدأ	مفهوم مقصد	نحوه بازنمایی
تفنگ	مکانیزم ماشه	مبدأ تصویری- مقصد زبانی
کلوله	تحریم	مبدأ ضمنی- مقصد زبانی
شلیک‌کننده	آمریکا	مبدأ ضمنی- مقصد تصویری/ زبانی
هدف	ایران	مبدأ ضمنی- مقصد زبانی

چنان‌که در جدول ۲ آمده‌است، در نگاشت‌های استعاری مربوط به استعاره «مکانیزم ماشه» یک تفنگ است «مفاهیم مبدأ عمدتاً به صورت ضمنی بیان شده‌اند و درک آنها نیازمند رجوع به دانش عام است؛ یعنی دانشی که ما درباره تفنگ، اجزا و نحوه عملکرد آن داریم. در این نگاشت‌های استعاری، مفاهیم مقصد «مکانیزم ماشه»، «تحریم» و «ایران» به صورت زبانی در نوشته‌های داخل کارتون بیان شده‌اند، مفهوم «آمریکا» هم به صورت تصویری (در قالب مجاز «شخص به جای کشور/ دولت») و زبانی بیان شده‌است. بنابراین، براساس دسته‌بندی لان و زو (2016) که پیش‌تر مطرح شد، اولین نگاشت استعاری در جدول بالا از نوع بیناوجهی و سه نگاشت دیگر از نوع ضمنی هستند.

همان‌طور که در کارتون دیده می‌شود، ابعاد این تفنگ بسیار بزرگ به تصویر درآمده‌است به طوری که تقریباً به اندازه جثه ترامپ است. در اینجا با استعاره تصویری «مهم، بزرگ است»^۱ روبه‌رو هستیم (Kövecses, 2010: 64). در این استعاره، برای نشان دادن اهمیت یک چیز ابعاد آن را نسبت به سایر چیزهای موجود در تصویر بزرگ‌تر نشان می‌دهند. در هر دو کارتون ۱ و ۲، مجاز نقش چشمگیری دارد. در هر دوی آنها دو مجاز مفهومی کلیدی به چشم می‌خورد، یکی مجاز «شخص به جای کشور/ دولت» و دیگری «مکان به جای سازمان/ نهاد»^۲ (Ruiz de Mendoza & Díez Velasco, 2002). در کارتون ۱، شخص ترامپ در حال تکدی‌گری پشت درب بسته‌ای به تصویر درآمده‌است که روی آن عبارت «شورای امنیت» حک شده‌است در حالی که در نوشته داخل کارتون عبارت «شکست و انزوای جدید آمریکا در شورای امنیت سازمان ملل» را می‌بینیم. بنابراین، در مجاز «شخص به جای کشور/ دولت»، قلمرو مبدأ «ترامپ» و قلمرو مقصد «دولت/ کشور آمریکا» است که مبدأ به صورت تصویری و مقصد به صورت زبانی بیان شده‌است. در نوشته حاشیه پایین کارتون

1. Significant is big.

2. Place for institution.

۲، یعنی «تصمیم آمریکا برای استفاده از مکانیزم ماشه پس از شکستی شرم‌آور در شورای امنیت بود»، به‌وضوح لفظ «آمریکا» به کار رفته‌است. این در حالی است که در کارتون شخص ترامپ به تصویر درآمده‌است. بنابراین، در اینجا نیز با مجاز «شخص به جای کشور/ دولت» مواجه هستیم. در این مجاز، مبدأ (ترامپ) به‌صورت تصویری و مقصد (دولت آمریکا) به‌صورت زبانی بازنمایی شده‌است، هرچند مخاطب براساس دانش پس‌زمینه خود نیز می‌تواند مقصد را تشخیص دهد.

در هر دو کارتون بالا، شورای امنیت که یکی از نهادهای زیرمجموعه سازمان ملل است، با دیوار و درب بازنمایی شده‌است. به عبارت دیگر، ارجاع به یک سازمان/ نهاد با تصویر ساختمان صورت گرفته‌است. بنابراین، با مجاز «مکان به جای سازمان/ نهاد» روبه‌رو هستیم که در آن قلمرو مبدأ به‌صورت تصویری و قلمرو مقصد به‌صورت زبانی (نوشته «شورای امنیت» روی درب) بازنمایی شده‌اند. جدول زیر قلمروهای مبدأ و مقصد مجازی و نحوه بازنمایی آنها را در هر دو کارتون نشان می‌دهد.

جدول ۳- مجازهای به کاررفته در هر دو کارتون

مبدأ	مقصد	مجاز کلی
ترامپ (تصویری)	دولت/ کشور آمریکا (زبانی)	«شخص به جای دولت/ کشور»
ساختمان (تصویری)	شورای امنیت سازمان ملل (زبانی)	«مکان به جای سازمان/ نهاد»

رویز دمندزا و اُتال کامپو^۱ (58: 2002) با توجه به ماهیت درون‌قلمرویی نگاشت‌های مجازی، از دو نوع مجاز نام می‌برند:

(۱) مجاز «مبدأ در مقصد»^۲: یک نگاشت مجازی که در آن قلمرو مبدأ زیرقلمرویی از قلمرو مقصد است، مانند «علامت به جای حالت» (مثلاً گشاد شدن چشم که علامت تعجب است). در این نوع مجاز، با گسترش قلمرو مفهومی مواجه هستیم. (۲) مجاز «مقصد در مبدأ»^۳: یک نگاشت مجازی که در آن مقصد زیرقلمرویی از مبدأ است، مانند «مکان به جای سازمان» (مثلاً پاستور به جای نهاد ریاست جمهوری ایران). در این نوع مجاز با انقباض قلمرو مفهومی مواجه هستیم.

1. F. J. Ruiz de Mendoza Ibáñez & J. L. Otal Campo.

2. Source-in-target

3. Target-in-source

بر این اساس، مجاز «شخص به جای کشور/ دولت» از نوع مبدأ در مقصد است، زیرا مبدأ آن شخص ترامپ است که جزئی از دولت/ کشور آمریکاست. از طرف دیگر، مجاز «مکان به جای سازمان/ نهاد» از نوع مقصد در مبدأ به شمار می‌رود، زیرا شورای امنیت سازمان ملل که مفهوم مقصد در این مجاز است با مفهوم مکان که گسترده‌تر از آن و دربرگیرنده آن است بیان شده‌است. مجاز نوع اول در واقع مبتنی بر نگاشت جزء به کل است و مجاز نوع دوم مبتنی بر نگاشت کل به جزء.

بازنمایی درب و دیوار ساختمان برای بیان مفهوم شورای امنیت که در هر دو کارتون بالا مشاهده می‌شود، علاوه بر مجاز «مکان به جای سازمان/ نهاد»، می‌تواند بر اساس استعاره «ساختار انتزاعی، ساختار فیزیکی (ساختمان) است»^۱ نیز تحلیل شود. به باور کووچش (290: 2010) ساختار سیاسی که یک ساختار انتزاعی است می‌تواند در جایگاه قلمرو مقصد این استعاره قرار گیرد و در نتیجه استعاره مفهومی «ساختارهای سیاسی ساختمان هستند»^۲ شکل می‌گیرد. در پژوهش موسلف (2000) نمونه‌های متعددی از این استعاره مفهومی را در بحث مربوط به وحدت سیاسی اتحادیه اروپا می‌توان یافت.

نکته پایانی در مورد نحوه بازنمایی ترامپ در این دو کارتون است. ترامپ در جهان واقعی و در جایگاه ریاست جمهوری آمریکا فردی مقتدر، مغرور و با اعتماد به نفس بود. اما در این کارتونها درماندگی و حقارت او را به‌رغم قلدری و زورگویی‌هایش شاهد هستیم. این تضاد میان واقعیت و تخیل که در این دو کارتون در شخصیت ترامپ متجلی شده‌است، باعث ایجاد نوعی طنز در کارتون می‌گردد. در کارتون شماره ۱، ترامپ به شکل یک گدا در اوج حقارت، ضعف و درماندگی به تصویر درآمده‌است. در کارتون شماره ۲ نیز از یک طرف با قرار دادن اسلحه (استعاره از مکانیزم ماشه) پشت درب شورای امنیت سازمان ملل و آماده‌سازی آن برای شلیک، ایران و دیگر کشورهای عضو برجام را تهدید کرده و آنها را تحت فشار قرار داده‌است. اما از طرف دیگر، با حالت درماندگی و التماس پشت درب بسته شورای امنیت نشسته و بر آن مشت می‌کوبد. بنابراین، در هر دو مورد تعارض میان شخصیت و عملکرد ترامپ و دولت متبوع او از یک سو، و بازنمایی تصویری او در کارتون را از سوی دیگر می‌توان دید.

1. abstract structure is physical structure (of the building)
2. political structures are buildings

۵- نتیجه‌گیری

در این جستار براساس سه نظریه استعاره مفهومی، آمیختگی مفهومی و استعاره چندوجهی، دو مورد از کارتون‌های سیاسی مرتبط با موضوع مکانیزم ماشه را بررسی کردیم. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که کارتون شماره ۱ حول آمیختگی مفهومی میان دو فضای ذهنی «تکدی‌گری» و «فعال‌سازی مکانیزم ماشه» شکل گرفته‌است. در اثر این آمیختگی مفهومی، چندین نگاهت استعاری بین عناصر دو فضای ذهنی یادشده ایجاد می‌شود که بیانگر پیام اصلی کارتون و معنای موردنظر کارتونیست است. به عبارت دیگر، کارتونیست با این آمیختگی مفهومی تلاش ترامپ و دولت او برای فعال‌سازی مکانیزم ماشه را تلاشی مذبوحانه و از سر درماندگی و استیصال دانسته که محکوم به شکست است.

کارتون شماره ۲ حول محور استعاره «مکانیزم ماشه یک تفنگ است» می‌گردد که در آن مکانیزم ماشه که یکی از سازوکارهای حقوقی تعبیه‌شده در توافق برجام است، به‌مثابه اسلحه‌ای در اختیار دولت آمریکا مفهوم‌سازی شده‌است که از آن به‌عنوان ابزاری برای تهدید و فشار علیه ایران استفاده می‌کند. این استعاره بیانگر زورگویی و قلدری دولت آمریکا و شخص ترامپ است که علی‌رغم خروج از برجام و اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه ایران، تلاش می‌کند به‌طور غیرقانونی مکانیزم ماشه را در شورای امنیت سازمان ملل به رأی گذاشته و آن را فعال کند. از طرف دیگر، نحوه به تصویر کشیدن ترامپ در حالتی که بر زمین نشسته و ملتسمانه بر درب بسته شورای امنیت مشت می‌کوبد حاکی از درماندگی و ضعف دولت آمریکا در جلب رای سایر اعضای برجام و همچنین اعضای شورای امنیت است. بنابراین، کارتونیست به کمک استعاره یادشده دو مفهوم متضاد زورگویی و استیصال دولت آمریکا و به‌ویژه شخص ترامپ را در کنار یکدیگر مطرح کرده‌است.

علاوه‌بر استعاره و آمیختگی مفهومی، در کارتون‌ها دو مجاز مفهومی اساسی یافت می‌شود، یکی «شخص به‌جای کشور/ دولت» و دیگری «مکان به‌جای سازمان/ نهاد». استفاده از این مجازها به این خاطر است که مفاهیم «کشور/ دولت» و «نهاد/ سازمان» به ترتیب مفاهیمی انتزاعی‌تر از شخص و مکان هستند و به همین دلیل به تصویر کشیدن آنها دشوارتر است. در نتیجه، این دو مجاز کارتونیست را قادر می‌سازد که به‌سادگی مفهوم موردنظر خود را به تصویر درآورد.

یافته‌های پژوهش همسو با دیدگاه پژوهشگرانی همچون کووچش است که کارتونها را یکی از منابع غنی برای بازنمایی غیرزبانی استعاره‌ها دانسته که در آنها استعاره‌های مفهومی به صورت عینی به تصویر درمی‌آیند (64: 2010). علاوه بر این، حضور استعاره - و نیز مجاز - در کارتونها را سیاسی تأییدی بر این اصل مهم در نظریه استعاره مفهومی است که می‌گوید «استعاره زینت گفتار نیست بلکه شیوه‌ای برای تفکر است» (Lakoff, 1993: 210); تفکری که نه تنها در زبان بلکه در همه فرآورده‌های ذهنی انسان و از جمله در کارتونها نیز جریان دارد.

پی‌نوشت

۱. تشخیص هویت این فرد ناشناس به‌عنوان یکی از اعضای شورای امنیت، حاصل رجوع به دانش پس‌زمینه در مورد برجام و مؤلفه‌های آن است. بر اساس این دانش می‌دانیم که تنها شورای امنیت از نظر سیاسی توان مقابله با درخواست‌های ترامپ و دولت آمریکا را دارد.
۲. این استعاره می‌تواند حاوی مجاز کل به‌جای جزء نیز باشد. بدین صورت که تفنگ به‌جای ماشه که جزئی از آن است به کار رفته و ماشه تفنگ به‌طور استعاری دلالت بر مکانیزم ماشه برجام دارد.

منابع

- بخشی، ب. ۱۳۹۰. «نقش کاریکاتور در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا». *مطالعات رسانه‌ای*، (۱۴): ۸۷-۱۰۳.
- پورابراهیم، ش. ۱۳۹۵. «نقش استعاره تصویری در تحلیل انتقادی کلام: مطالعه کاریکاتورهای سیاسی». *پژوهش‌های زبان‌شناسی*، ۸ (۱): ۳۷-۵۲.
- حاجی محمدی، ع و راودراد، ا. ۱۳۹۳. «فرهنگ مردم‌پسند و سیاست بین‌المللی (تحلیل بصری برنامه هسته‌ای ایران در کارتونها را سیاسی آمریکا از منظر مطالعات فرهنگی)». *مطالعات فرهنگ - ارتباطات*، ۱۵ (۲۶): ۱۰۵-۱۳۰.
- Bergen, B. 2004. "To Awaken a Sleeping Giant: Cognition and Culture in September 11 Political Cartoons". In M. Achard & S. Kemmer (eds.), *Language, Culture, and Mind* (pp. 23-36). Stanford, CA: CSLI Publications.
- Birdsell, B. J. 2014. "Fauconnier's Theory of Mental Spaces and Conceptual Blending". In J. Littlemore & J. R. Taylor (eds.), *The Bloomsbury Companion to Cognitive Linguistics* (pp. 72-90). London: Bloomsbury.
- Dälälälu, D. 2014. "The Use of Pictorial and Multimodal Metaphors in Editorial Cartoons Depicting the Euro Crisis". *The Proceedings of the International*

- Conference Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity* (pp. 929-938).
- Dolatabadi, H., & Ghasemi Tari, Z. 2019. "A Visual Framing Analysis of French and US Political Cartoons on Trump's Withdrawal from the Iran Nuclear Deal". *World Sociopolitical Studies*, 3(3), 605-647.
- Dugalich, N. M. 2018. "Political Cartoon as a Genre of Political Discourse". *RUDN Journal of Language Studies, Semiotics and Semantics*, 9(1): 158-172.
- El Refaie, E. 2009. "Metaphor in political cartoons: Exploring audience responses". In C. J. Forceville & E. Urios-Aparisi (eds.), *Multimodal Metaphor* (pp. 173-196). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Fauconnier, G., & Turner, M. 1994. *Conceptual projection and middle spaces*. Unpublished manuscript.
- Fauconnier, G., & Turner, M. 2002. *The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic books.
- Feng, D. 2011. "The construction and categorization of multimodal metaphor: A systemic functional perspective". *Foreign Language Research*, 1 (125): 24-29.
- Forceville, C. 1996. *Pictorial Metaphor in Advertising*. London/New York: Routledge.
- Forceville, C. 2009. "Non-verbal and multimodal metaphor in cognitivist framework: Agendas for research". In C. Forceville & E. Urios-Aparisi (Eds.), *Multimodal metaphor* (pp. 19-48). Berlin: Mouton De Gruyter.
- Kövecses, Z. 2010. *Metaphor: A Practical Introduction* (2nd Ed.). New York: Oxford University Press.
- Kövecses, Z. 2018. "Metaphor in media language and cognition: A perspective from conceptual metaphor theory". In *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Open, 3 (1): 124-141.
- Lakoff, G. 1993. "The contemporary theory of metaphor". In A. Ortony (ed.), *Metaphor and thought* (pp.202-251). Cambridge: Cambridge University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. 1980. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lan, C., & Zuo, D. 2016. Pictorial-verbal metaphors in Chinese editorial cartoons on food safety. *Metaphor and the Social World*, 6 (1): 20-51.
- Mateus, S. 2016. Political Cartoons as communicative weapons – the hypothesis of the "Double Standard Thesis" in three Portuguese cartoons. *Estudos em Comunicação*, 23: 195-221.
- Musolff, A. 2000. Political imagery of Europe: A house without exit doors? *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 21(3): 216-229.
- Musolff, A. 2012. "The study of metaphor as part of critical discourse analysis". *Critical Discourse Studies*, 3(9): 301-310.

- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J., & Díez Velasco, O. 2002. Patterns of conceptual interaction. In R. Dirven & R. Pörings (eds.), *Metaphor and Metonymy in Comparison and Contrast* (pp. 489-532). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Ruiz de Mendoza Ibáñez, F. J. & Otal Campo, J. L. 2002. *Metonymy, Grammar and Communication*. Granada: Comares, Estudios de Lengua Inglesa.
- Sullivan, K. 2017. "Conceptual Metaphor". In B. Dancygier (ed.), *The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics* (pp. 385-406). Cambridge: Cambridge University Press.

روش استناد به این مقاله:

انصاریان، ش؛ داوری اردکانی، ن. و بهرامی، ف. ۱۴۰۰. «گدایی پشت در شورای امنیت سازمان ملل؛ استعاره، مجاز و آمیختگی مفهومی در کارتون‌های سیاسی»، *زبان فارسی و گویش‌های ایرانی*، ۲(۱۲): ۱۰۹-۱۲۹. DOI:10.22124/plid.2022.20519.1553

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

